

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б.Д. Гаврилишина
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**«Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі
послугами в умовах глобалізації»**

Студентки 4 курсу групи МЕВ-41

Галузі знань 0302 Міжнародні відносини

Напряму підготовки

6.030203 Міжнародні економічні відносини

Дончак М.М.

Керівник доц. Дем'янюк О.Б.

Національна школа _____

Кількість Балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ	5
1.1. Сутність та класифікація міжнародної торгівлі послугами.....	5
1.2. Розвиток міжнародного ринку послуг	8
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	14
2.1. Вплив міжнародної торгівлі послугами на розвиток світової економіки.	14
2.2. Зовнішня торгівля України послугами.	16
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	23
ВИСНОВКИ.....	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	35

ВСТУП

Актуальність дослідження. Міжнародна торгівля у загальному виді створює умови для міжнародного інвестування, з допомогою якого держави можуть підвищувати продуктивність своїх ресурсів, розвивати спеціалізацію та збільшувати загальний обсяг виробництва.

Дана курсова робота присвячена найбільш розвинутій та традиційній формі міжнародних економічних зв'язків — зовнішній торгівлі, а саме торгівлі послугами. Центральною та основною ланкою світогосподарських зв'язків, по вартісним масштабам, завжди була міжнародна торгівля не лише товарами, а й послугами, яка є однією із найважливіших складових світової економіки. Так, у розвинутих країнах світу у структурі ВВП частка сфери послуг перевищує 70%, а обсяги світового експорту послуг усього за останні десятиріччя збільшилися у понад 20 разів. В останні два десятиріччя між країнами активно розвивається обмін в науково-технічній сфері, а також поширюється торгівля традиційними та новими видами послуг між країнами, а саме транспорт, туризм, страхування, збереження та передача інформації, консультаційні послуги, довгострокова оренда обладнання тощо.

В умовах глобалізації та розвитку конкурентного середовища інтенсивно розвивається сфера послуг. Важливим аспектом для продовження та зміцнення міжнародних зв'язків є не лише матеріальна вигода, але й можливість покращення життя населення.

Основними джерелами інформації про доступ та торгівлю послугами є правові документи СОТ (Генеральна угода з торгівлі послугами) , а також різноманітні видання міжнародних організацій, серед яких слід виокремити дослідження СОТ (зокрема, *Special study #6 Market Access : Unfinished Business. Post-Uruguay Inventory and Issues*) .

В працях зарубіжних науковців, таких як Іванова І. Н., Тарасенко Н. Н., Котілко В. В., Скурко Є. В., Дж. Гелбрейта, Рибалкіна В. Є., Семенова К. А., Квартального В. А., Криканова А. Д. тощо, всесторонньо досліджена роль та значення зовнішньої торгівлі послугами у світовій економіці.

Мета: дослідження сучасного стану міжнародної торгівлі послугами та її вплив на розвиток світової економіки в умовах глобалізації.

Для досягнення цієї мети у курсовій роботі було встановлено та вирішено наступні задачі:

- проаналізовано теоретичні аспекти розвитку міжнародної торгівлі послугами;
- розглянуто структуру розвитку міжнародного ринку послуг;
- розглянуто вплив міжнародної торгівлі послугами на розвиток світової економіки;
- розкрито та розглянуто зовнішню торгівлю України послугами;
- визначено основні пріоритетні фактори розвитку глобальної торгівлі послугами в умовах глобалізації.

Об'єкт: міжнародна торгівля.

Предмет: сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами.

Практична значимість даної теми полягає в тому, що міжнародна торгівля послугами є одним із впливових чинників, від яких залежить зростання добробуту населення, а саме країни можуть підвищувати рівень життя населення, покращувати економіку країни, забезпечувати населення новітніми науково-технічними знаннями та розвивати, власне країну з різних сфер діяльності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ

1.1. Сутність та класифікація міжнародної торгівлі послугами

У світовому господарстві все більше розвивається така специфічна форма міжнародних відносин, як міжнародна торгівля послугами.

Послуги охоплюють надзвичайно широке поле діяльності та є дуже різноманітними.

Міжнародна торгівля послугами – це система грошово-товарних відносин між суб'єктами різних країн із приводу купівлі-продажу послуг. Її ще можна тлумачити як зв'язки країн задля вивезення (експорт) та ввезення (імпорт) послуг.

Участь країн в міжнародній торгівлі послугами базується на міжнародному поділі праці – спеціалізації окремих країн на певних послугам і надалі обмін цими послугами між собою. В результаті міжнародного обміну відбувається посилення спеціалізації, розширення масового виробництва, впровадження нових технологій, підвищення зайнятості, соціально-економічні зміни, демографічні зміни, зростаючий достаток. В свою чергу участь країни у міжнародній торгівлі послугами дозволяє накопичувати капітал в економіку країни, що підсилює активізацію внутрішніх інвестицій, сприяє розвитку інформаційних технологій, техніки, науки тощо .

Сучасна міжнародна торгівля характеризується різноманітністю видів.

До основних видів послуг, згідно з підходом, який прийнятий на конференції ООН по розвитку та торгівлі (ЮНКТАД), можна віднести наступні[8]:

1. Торгівля транспортними послугами поза межами державних кордонів – перевезення, що здійснюються різноманітними видами транспорту (річковим, автомобільним, морським, залізничним, авіаційним), які виникають в процесі міжнародної торгівлі;

2. Торгівля туристичними послугами – найрентабельніший та перспективний вид послуг, що направлений на задоволення потреб фізичних або юридичних осіб, які є представниками одних країн і перебувають у короткотермінових відвідуваннях в інших державах;

3. Послуги кур'єрського, телеграфного, поштового та телефонного зв'язку між нерезидентами та резидентами – сфера послугового характеру, яка дозволяє обмінюватися інформацією, даними;

4. Будівництво та інжиніринг – комплекс інженерно-консультаційних та будівельних послуг, які пов'язані з побудовою об'єктів сільського господарства та промисловості;

5. Страхування – особлива форма послугового характеру, що виникає внаслідок створення цільових фондів для учасників економічних відносин з метою відшкодування збитків, як спричинені випадковою дією природи, людини або сталися внаслідок стихійних лих.

6. Фінансові послуги – сукупність різних форм та видів використання і мобілізації фінансових ресурсів для потреб населення та фінансового забезпечення діяльності економічного характеру;

7. Ліцензійні послуги та роялті – послуги, що здійснюються об'єктами підприємства, стосовно надання права використання технічного досягнення, винаходу, який базується на основі ліцензійної угоди;

8. Інформаційні та комп'ютерні послуги – продаж та надання інформації об'єктам, які володіють нею в одній країні світу іншій;

9. Лізинг – операція фінансового характеру, згідно з якою орендодавач (лізингова фірма) у відповідності з спеціальною домовленістю з орендарем купує у виробника устаткування, машини, обладнання, наймає людей і надає на офіційно визначений час за відповідну плату орендарю;

10. Франчайзинг – комплексна система відносин щодо надання дозволу великої ТНК або відомим підприємством однієї країни фірмі або підприємству іншої країни, на експлуатацію її торгової марки або використання її готового підрозділу;

11. Послуги у сфері освіти – система вмінь, інформації, навичок та знань, що використовуються з метою купівлі-продажу освітніх послуг;

12. Послуги у сфері охорони здоров'я – надання медичних послуг, з метою одержання користі суб'єктом (споживачем);

13. Інші послуги, які не зазначені вище.

Слід зазначити, що різні міжнародні організації по-різному проводять теоретичні класифікаційні підходи згідно до яких розмежовують загальні міжнародні види послуг.

При всій різноманітності послуг їх об'єднують в кілька груп [13]:

Таблиця 1.1

Класифікація послуг за сферою та видами

Види послуг	Сфери послуг
Виробничі	Лізинг, ремонт та обслуговування устаткування, інжиніринг
Розподільні	Зв'язок, торгівля, транспорт
Професійні	Фінансові, рекламні, банки, консультаційні, страхові
Споживчі	Послуги пов'язані з відпочинком та домашнім господарством
Суспільні	Радіо, культура, ТБ, освіта

Примітка. Складено автором на основі [13]

Таблиця 1.2

Нові види послуг

Послуги з виховання і навчання дітей	Няні, гувернантки, приватні дитячі школи та садки
Ділові і професійні послуги	Розміщення тимчасово вільних коштів, рекламні послуги, маркетингові, торгівля нерухомістю, електронний секретар
Послуги з догляду за тваринами	Годування, лікування, готелі для тварин, прогулянки

Примітка. Складено автором на основі [13]

Генеральна угода про торгівлю послугами передбачає такі способи поставки послуг на міжнародний ринок[9]:

- Поставка послуг юридичним та фізичним особам з однієї країни до іншої або транскордонна поставка. З цією метою використовують міжнародні телекомунікації, транспорт, пошту тощо.

- Споживання за кордоном. Наприклад, надання будь-якої послуги на території однієї країни іноземцю (надання медичної допомоги споживачеві однієї країни у медичному закладі іншої).

- Надання послуги з однієї країни завдяки комерційній присутності на території іншої країни або комерційна присутність. Наприклад, банківська послуга надається за допомогою відділення іноземного банку.

- Присутність фізичних осіб. Йдеться, наприклад, про безпосереднє пересування фізичних або юридичних осіб через державний кордон. Це може бути приїзд службовця підприємства до іншої країни для надання певної послуги, яка відноситься до сфери діяльності цієї особи(консультування щодо налагодження або встановлення роботи).

- Деколи для надання послуг можуть використовувати декілька способів поставки.

Таким чином, міжнародна торгівля послугами – це система грошово-товарних відносин між суб'єктами різних країн із приводу купівлі-продажу послуг. Її ще можна тлумачити як зв'язки країн задля вивезення (експорт) та ввезення (імпорт) послуг. За допомогою міжнародного обміну послугами відбувається посилення спеціалізації, розширення масового виробництва, впровадження нових технологій, підвищення зайнятості, соціально-економічні зміни, демографічні зміни, зростаючий достаток.

1.2. Розвиток міжнародного ринку послуг

Під впливом процесів глобалізації, інтеграції та лібералізації відбувається активний розвиток у більшості країн світу сфери послуг. Як показує практика, сфера послуг є однією із найважливіших складових сучасного сві-

тового господарства. Так, у розвинутих країнах світу у структурі ВВП частка сфери послуг перевищує 70%, а обсяги світового експорту послуг усього за останні десятиріччя збільшилися у понад 20 разів[16].

Сфера послуг, завдяки посиленню динамізації конкурентного середовища стає впливовим та головним чинником, від якого залежить підвищення конкурентоспроможності країн світу, зростання добробуту населення, підвищення економіки країни на світовому ринку.

Становлення та виникнення ринку спричинене розвитком товарного виробництва та суспільного поділу праці.

Завдяки тому, що зростає товарне виробництво у країнах світу набуває розвитку і ринок – засіб обміну продуктів для продажу.

Світовий ринок послуг – система обміну, основним товарним об'єктом якої виступають різні види послуг, система існує та побудована на основі міжнародного поділу праці.

Міжнародний ринок послуг – система диверсифікованого характеру спеціалізованих ринків послуг, участь у функціонуванні якої беруть усі країни.

До основних особливостей світового ринку послуг можна віднести наступні[4]:

- Постійне зростання та підвищення асортименту послуг;
- Цілісна система, яка містить в собі безліч складників, які пов'язані між собою, а це означає що світовий ринок послуг має таку особливість, як системність розвитку;
- Коливання в пропозиції та попиті послуг на світовому ринку, з чого випливає ще одна особливість – чутливість до ринкових змін;
- Швидкість обороту капіталу досить висока, а це зокрема пов'язано з тим, що виробничий цикл у сфері послуг значно коротший.

До основних умов розвитку світового ринку послуг слід віднести наступні[4]:

- Розвиток інтелектуальних послуг, а саме науково-технічний прогрес;

- Зростання частки торгівельні послуг, що спричиняється насиченістю ринків товарами;
- Інформаційний бум;
- Зростання та підвищення кількості компанії, що надають послуги;
- Пришвидшений розвиток видів транспорту;
- Зростання частки нових видів послуг, зокрема страхових послуг, банківських, посередницьких тощо;
- Ноу-хау, або нові наукові відкриття.

Глобальна торгівля послугами змінюється та розподіляється нерівномірно як за видами послуг, так і територіально. Важливою характеристикою глобальної торгівлі послугами є її географічна структура. Сучасні тенденції в структурі міжнародної торгівлі послугами спричинені динамікою суспільного поділу праці та його розвитку.

Світовий ринок послуг є одним із найпровідніших секторів світової економіки, який постійно динамічно зростає та за оцінками і підрахунками фіхівців та експертів значно швидше розвивається аніж ринок товарів, оскільки зо кожні 8 - 9 років вдвічі подвоюються обсяги міжнародної торгівлі послугами.

Так, динаміку зростання імпорту та експорту у різних регіонах світу можна побачити у табл. 1.3.

Таблиця 1. 3.

Динаміка та географічна структура експорту-імпорту послуг за 2013-2016 рр. (млн.дол. США)

	Всього ¹	Країни СНД	Інші країни світу	Європа	Країни ЄС	Азія	Африка	Америка	Австралія і Океанія	Невизначені країни
Експорт										
2013	14233,2	5814,9	8418,3	4883,7	4195,7	1427,0	153,0	1581,9	78,6	294,0
2014	11520,8	4034,3	7486,5	4431,0	3991,6	1350,7	131,3	1242,8	71,5	258,9
2015	9736,6	3544,	6191,	3521,4	2927,	1120	145,1	1134,7	91,0	179,3

		8	8		9	,3				
2016	9868,0	3727,9	6140,1	3499,0	3004,9	1154,5	125,1	1132,9	37,8	190,8
Імпорт										
2013	7523,0	1466,5	6056,5	3531,2	4212,0	1585,1	35,1	580,4	3,9	320,9
2014	6373,1	1204,0	5169,1	3002,6	3148,8	920,8	44,3	694,8	3,6	503,1
2015	5523,0	839,6	4683,4	2749,1	2750,1	850,9	39,4	609,7	1,6	432,7
2016	5326,5	672,6	4653,9	2400,7	2421,6	888,8	40,7	773,4	1,3	549,0

Джерело: [10]

Сфера послуг зростає та набуває розвитку не лише в деяких країнах світу, а й в усіх регіонах світу. Зокрема, ринок послуг поширюється на країни, що розвиваються, а також на мало розвинені країни, а їхня вагома роль та місце зростають як з погляду імпорту, та і з експорту.

Близько половини світового імпорту та експорту послуг припадає на провідний регіон у сфері послуг, а саме Європі. Друге та третє місце у світовій торгівлі послугами посідають Північна Америка та Азія. Інші країни світу мають 10 % частки у світовій торгівлі послугами.

Оцінка та аналіз сьогочасної територіальної структури міжнародної торгівлі послугами зводиться до двох головних принципів[21]:

- провідні позиції у міжнародній торгівлі послугами зберігають за собою два найвисокорозвинутіших регіонів світу — Західної Європи та Північної Америки;

- характерне незначне зростання частки у міжнародній торгівлі послугами для інших регіонів світу, яке не впливає на збільшення та підвищення позицій або спад та стагнацію .

На світовому ринку послуг домінуючі позиції протягом кількох останніх років тримають такі країни: Великобританія, Німеччина, США, Франція, Бельгія, Італія, Японія, Нідерланди, на них припадає 50 % світового імпорту послуг та більш ніж 2/3 світового експорту, про що свідчить співставлення у табл. 1.4.

Таблиця 1. 4.

Провідні імпортери та експортери послуг у світі, 2013-2016 рік
(тис. дол. США)

	2013	2014	2015	2016	
Експорт					
Велика Бри- танія	752944,8	660051,5	553281,6	462868,1	
Іспанія	39267,1	37062,4	27619,1	45106,8	
Італія	146498,0	144755,3	133259,6	119782,9	
Китай	70317,0	45362,8	40607,9	60147,8	
Нідерланди	146162,0	284277,7	111769,1	145929,0	
Німеччина	681022,2	672831,2	451954,4	488444,8	
США	724256,9	687444,7	666404,0	717286,7	
Франція	139180,2	127871,1	108325,7	118523,9	
Японія	13663,9	10779,0	6981,6	6757,4	
Імпорт					
Велика Бри- танія	701976,1	1060296,7	705795,5	717070,9	563136,6
Іспанія	27996,5	32989,3	27185,9	29885,1	25698,1
Італія	44168,4	57594,2	46005,2	34762,5	31634,4
Китай	26937,2	83155,0	45729,5	128428,8	96131,2
Нідерланди	152670,4	201131,6	129233,6	140667,5	107998,2
Німеччина	522100,5	622431,6	591345,8	538479,9	364093,4
США	342161,2	361568,5	511624,3	487239,7	693629,3
Франція	150174,0	159944,9	119569,5	112040,2	91464,9
Японія	10385,8	18781,8	8600,2	14047,9	19955,5

Джерело: [10]

Частка надання послуг у зовнішній торгівлі є найбільш динамічною, оскільки значна кількість послуг є ринковим товаром та має великий попит, а також реєструється на рахунку операцій платіжного балансу країни в цілому.

Торгівля послугами щорічно зростає та набуває великих обсягів, оскільки збільшується попит на різного виду послуги, зростають темпи розвитку технологічних програм у галузі інформації та телекомунікації. Імпорт послуг становить понад 2,3 млрд. дол. США, або 18,6% світового імпорту товарів та послуг, а експорт-2,4 млрд. дол. США, або 19% від світового експорту товарів та послуг.

Таким чином, в умовах глобалізації та динамізації світового ринку послуг відбувається активний розвиток у більшості країн світу сфери послуг, яка в свою чергу сприяє розвитку економіки, піднесенню добробуту населення, підвищення конкурентоспроможності країн світу тощо. Сфера послуг є однією із найважливіших складових сучасного світового господарства. Так, у розвинутих країнах світу у структурі ВВП частка сфери послуг перевищує 70%. На світовому ринку послуг домінуючі позиції тримають такі країни: Великобританія, Німеччина, США, Франція, Бельгія, Італія, Японія. Структура торгівлі послугами, обсяги імпорту та експорту безперервно змінюються і цьому сприяють різні чинники, проте однією тенденцією, яка практично не міняється є те, що міжнародна торгівля послугами щорічно зростає та набуває великих масштабів. Світовий ринок послуг є одним із найпровідніших секторів світової економіки, який постійно динамічно зростає.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

2.1. Вплив міжнародної торгівлі послугами на розвиток світової економіки.

Світова економіка - комплекс національних господарств, споріднених між собою порядком міжнародного поділу праці, політичними та економічними відносинами.

Складові світової економіки:

– комплекс національних економік усіх держав світу, кожна з яких посідає своє місце у системі;

– система міжнародних економічних відносин, зв'язків економічного характеру між національними господарствами;

– система, сформована внаслідок капіталістичного способу виробництва.

Отже, світова економіка – система економічного характеру, організована між національними господарствами.

Виникнення та існування світової економіки базується на економічній взаємодії всіх частин економічної системи на стійкому і сталому рівні, що забезпечує постійну діяльність, саморегуляцію, розвиток та цілісність цієї системи.

Світова економіка – це система, яка постійно змінюється та розвивається. Світова економіка динамічно розвивається під впливом міжнародної торгівлі, що дедалі більше поглиблюється та поширюється.

Міжнародна торгівля послугами на сучасному етапі є важливою сферою світової економіки, адже зростає її вплив на світовий економічний розвиток.

Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами спричинені динамікою суспільного поділу праці та зростанням кількості зайнятих у цій сфері.

Так, найвищим цей показник за декілька останніх років є в наступних країнах[13]:

- США – 81% число зайнятих;
- Великобританія – 80%;
- Люксембург – 82%;
- Японія – 72%.

На сучасному етапі на частку міжнародної торгівлі послугами припадає більш ніж 70% світового рівня ВВП, що говорить про значне зростання ролі послуг на розвиток економіки. Так, у країнах із високим рівнем доходів частка торгівлі послугами складає 73%, у країнах із середнім рівнем доходів - 55% , та в низько розвинутих країнах ця частка зросла до 48%.

Світова економіка в останні роки набуває більш відкритого характеру, оскільки у світі посилено розвиваються глобалізаційні процеси, а також інтенсивно формується міжнародна торгівля послугами та інші процеси зовнішнього обміну [6].

В умовах глобалізації та розвитку конкурентного середовища інтенсивно розвивається сфера послуг, а також стає одним із впливових чинників, від яких залежить зростання добробуту населення, а саме країни можуть підвищувати рівень життя населення, покращувати економіку країни, забезпечувати населення новітнім науково-технічними знаннями та розвивати, власне країну з різних сфер діяльності.

Завдяки світовій торгівлі послугами зростають темпи розвитку економіки загалом. Торгівля послугами створює умови для розвитку світової економіки, міжнародного інвестування, з допомогою якого держави можуть підвищувати продуктивність своїх ресурсів, розвивати спеціалізацію та збільшувати загальний обсяг економіки в цілому. В результаті міжнародного обміну послугами відбувається посилення спеціалізації, впровадження нових технологій, підвищення зайнятості, соціально-економічні зміни, демографічні зміни, зростаючий достаток, що сприяє розвитку економіки. В свою чергу участь країни у міжнародній торгівлі послугами дозволяє накопичувати капітал в економіку країни, що підсилює активізацію внутрішніх інвестицій, сприяє розвитку інформаційних технологій, техніки, науки тощо.

Зміни у структурі глобальної торгівлі послугами спостерігаються дедалі частіше. Структура торгівлі, обсяги імпорту та експорту безперервно змінюються і цьому сприяють різні чинники, проте однією тенденцією, яка практично не міняється є те, що міжнародна торгівля послугами щорічно зростає та набуває великих масштабів, оскільки збільшується попит на різного виду послуги, зростають темпи розвитку технологічних програм у галузі інформації та телекомунікації. Імпорт послуг становить понад 2,3 млрд. дол. США, або 18,6% світового імпорту товарів та послуг, а експорт – 2,4 млрд. дол. США, або 19% від світового експорту товарів та послуг [13].

Таким чином, міжнародна торгівля послугами на сучасному етапі є важливою сферою світової економіки, адже зростає її вплив на світовий економічний розвиток. Це підтверджується тим, що на сучасному етапі на частку міжнародної торгівлі послугами припадає більш ніж 70% світового рівня ВВП. Завдяки світовій торгівлі послугами зростають темпи розвитку економіки загалом. Торгівля послугами створює умови для розвитку світової економіки, міжнародного інвестування, з допомогою якого держави можуть підвищувати продуктивність своїх ресурсів, розвивати спеціалізацію та збільшувати загальний обсяг економіки в цілому.

2.2. Зовнішня торгівля України послугами

Протягом 2014-2015 років відбулися зміни у структурі та й в ефективності зовнішньої торгівлі України. Саме тема переходу з російського ринку торгівлі послугами на європейський. Багато дискусій було на рахунок даної теми, та характерним була радикальна відмінність поглядів й політизація оцінок на шкоду їх економічному обґрунтуванню. Відмінність поглядів на рахунок майбутніх торгівельних відносин України була значною, оскільки значна частина населення сприймає зазначені зміни як можливість покращення торгівельних відносин України з країнами Європейського Союзу. Інші вважають, що саме торгівля з Росією потрібна Україні, адже без неї країна отримає великі втрати [1].

Деякі економісти прогнозують втрати України у 2016 році від експорту послуг до Росії на рівні 75% проти 2015 року. Також дехто вважає, що "профіцит торгівлі негативно позначився на економіці України", хоча все якраз навпаки, оскільки саме профіцит сприяє збільшенню ВВП країни, адже він є складовою частиною доданої вартості. Існує багато публікацій як ейфорійних так і катастрофічних, та економісти досліджують всі позитивні та негативні аспекти міжнародної торгівлі послугами. В цій ситуації задіяна не лише економічна, фінансова, сторона але й політика.

Зовнішня торгівля послугами є однією із найбільш розвинених форм зовнішньоекономічних відносин. Як один із головних факторів економічного розвитку вона відіграє досить вагомую роль у світо господарських зв'язках. В умовах глобалізації та лібералізації світових економічних процесів відбувається бурхливий розвиток та зростання частки сфери послуг в економіці. Суттєве місце та роль у платіжному балансі України відіграє зовнішньоекономічна діяльність, оскільки саме зовнішня торгівля послугами забезпечила позитивне сальдо торгівельного балансу країни за останні декілька років. В Україні за останні декілька років зростають обсяги зовнішньої торгівлі послугами, проте, у загальному розумінні ринок послуг залишається не достатньо розвинутим, оскільки дуже низький відсоток спектру секторів, у яких був би присутній розвиток чи активність.

Аналіз сучасного ринку експорту та імпорту послуг України дає можливість зрозуміти, що найбільшого розвитку досягнули лише декілька видів послуг. Зокрема, транспортні послуги, послуги з будівництва, послуги пов'язані з подорожами та послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги. Ці дані підтверджуються у видовій структурі експорту послуг України на рис. 2.1.

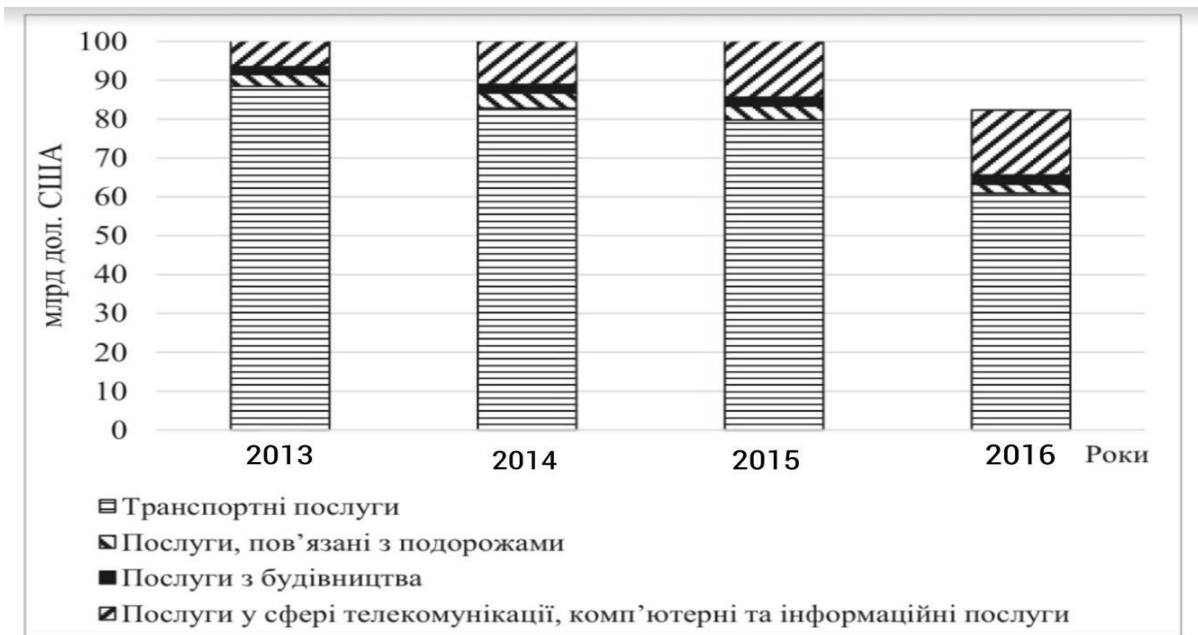

Рис. 2.1. Структура експорту послуг України у 2013-2016 рр., млрд. дол. США[17]

Найбільш розвиненим сегментом у експорті послуг на національному ринку у 2013-2016 рр. є транспортні види послуг, проте до 2016 року ця тенденція поступово зменшується. Позитивною тенденцією є те, що частка послуг у сфері телекомунікації та інформаційних послуг зростає у порівнянні із послугами пов'язаними із подорожами. Слід зазначити, що зміни, які відбуваються у структурі експорту послуг є позитивними, враховуючи те, що зростає частка інформаційних послуг, які в свою чергу є найбільш конкурентоспроможними та затребуваними на світовому ринку послуг.

Структура імпорту послуг України є дещо схожа із структурою експорту, оскільки спостерігається тенденція до домінування транспортних послуг теж. Протягом періоду 2013-2016 рр. зростає частка послуг, які пов'язані з подорожами, в той же час будівельні послуги, які зростали впродовж 2014-2015 рр., зменшилися на 43,5% у 2016 році. Імпорт інформаційних послуг досягнув свого піку у 2015 р. – 6,9 млрд. дол. США. Ці дані підтверджуються на рис.2.2.

Рис. 2.2. Структура імпорту послуг України у 2013-2016 рр., млрд. дол. США [17]

Згідно до цих даних та аналізу сучасного національного ринку послуг України необхідно розвивати наступні види послуг[2]:

- Туризм;
- Інженерні та будівельні послуги;
- Транспортні послуги (річковий, морський, авіаційний, автомобільний, космічний, залізничний тощо);
- Послуги пов'язані із зв'язком (аудіовізуальні, телекомунікаційні);
- Банківські та страхові послуги, у загальному розумінні фінансові;
- Комп'ютерні послуги;
- Науково-дослідницькі послуги;
- Послуги пов'язанні безпосередньо із охороною здоров'я.

У таких секторах як фінансові та телекомунікаційні послуги велике значення мають кошти та наявність капіталу. У секторі фінансових послуг України діє досить значна кількість невеликих банків. Слабкість інститутів інфраструктури та фінансового посередництва в сфері телекомунікації не сприяє економічному зростанню і провадженню новітніх технологій. Для то-

го щоб принести економічні та більш перспективні нові технології потрібні вклади та іноземні інвестиції [3].

Україні необхідно приділяти увагу розвитку не лише трубопровідного транспорту, а й сприяти розвитку інших видів транспортних послуг, зважаючи на те, що вона є транзитною державою. Потенціал та технологічні можливості в галузях судно- і літакобудування є хороші перспективи для розвитку саме транспортних послуг, зокрема ремонт та обслуговування.

Напрацювання в різних наукомістких галузях та науково-технічний потенціал сприятиме розвитку національної інформаційної структури, технологічному прориву в різних галузях економіки, стимулюванню інформаційних технологій.

Проаналізувавши зовнішню торгівлю України, слід зазначити, що країни Європи є одним із найважливіших торговельних партнерів України у сфері послуг. За обсягами торговельного обороту послугами даний регіон посідає перше місце серед всіх партнерів України.

За останні декілька років Україна швидкими темпами взяла курс торгівлі послугами на країни Європи. Із загального обсягу імпорту послуг 49,4% становлять послуги із країн ЄС. Імпорт послуг із країн ЄС зріс на 34,9%, а з інших країн світу – 29,8%. В загальному обсязі експорту послуг 46% становлять країни Європи, та обсяг послуг наданих цим країнам зріс на 21,2%, а іншим країнам світу на 23,4%[15]. Завдяки позитивному сальдо торгівлі послугами України та Європи, спостерігається переважання експорту послуг над імпортом, це можна спостерігати у табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

**Зовнішня торгівля України послугами з країнами ЄС за
2016 рік (млн.дол. США)**

	Експорт	Імпорт	Сальдо
Всього по країнах ЄС	3004,9	2421,6	583,3
Австрія	138,3	111,4	26,9
Бельгія	59,8	67,0	-7,2
Болгарія	26,9	21,2	5,7
Велика Британія	462,9	563,1	-100,3
Греція	27,5	21,0	6,6
Данія	98,4	37,3	61,1
Естонія	145,7	48,9	96,8
Ірландія	32,0	75,8	-43,8
Іспанія	45,1	25,7	19,4
Італія	119,8	31,6	88,1
Кіпр	239,0	250,0	-11,0
Латвія	71,0	44,4	26,6
Литва	35,7	16,1	19,7
Люксембург	8,0	5,9	2,1
Мальта	102,5	84,9	17,6
Нідерланди	145,9	108,0	37,9
Німеччина	488,4	364,1	124,4
Польща	220,6	138,6	81,9
Португалія	4,4	11,0	-6,7
Румунія	57,6	9,2	48,3
Словаччина	27,1	109,2	-82,1
Словенія	15,3	5,4	9,9
Угорщина	113,3	51,7	61,6
Фінляндія	19,2	21,8	-2,6
Франція	118,5	91,5	27,1

Джерело: [10]

Розвиток сфери послуг дає неабиякий поштовх для розвитку національної економіки країни. Для розвитку сучасного ринку послуг в Україні необхідно в першу чергу посилити комплекс стратегічних підходів та цілей, які будуть сприяти росту сфери послуг на національному рівні, сюди можна віднести наступні[16]:

- Створення сучасних новітніх технологій;
- Політична, фінансова та економічна стабільність;
- Розвиток сучасної інфраструктури;
- Підтримувати та розвивати якісний сервіс та економічну культуру;
- Підготовка та навчання висококваліфікованих кадрів;
- Мінімізація споживчих ризиків у сфері послуг.

Отже, як один із головних факторів економічного розвитку зовнішня торгівля послугами відіграє досить вагому роль у світо господарських зв'язках. Україна має перспективу для розвитку багатьох секторів послуг, зокрема, туризм, інженерні та будівельні послуги, транспортні послуги (річковий, морський, авіаційний, автомобільний, космічний, залізничний) тощо. Нині Україна вибрала європейський вектор у зовнішній торгівлі послугами та її перспективними та основними партнерами у даній сфері є країни ЄС. Напрацювання в різних наукомістких галузях, створення та відновлення ефективної системи державної підтримки експорту та науково-технічний потенціал потрібні для подальшого збільшення конкурентоспроможності послуг на міжнародному ринку, розвитку національної інформаційної структури, технологічному прориву в різних галузях економіки, стимулюванню інформаційних технологій.

РОЗДІЛ 3

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розвиток міжнародної торгівлі послугами є необхідною умовою розвитку всієї економіки будь-якої країни світу.

Під впливом процесів глобалізації, інтеграції та лібералізації відбувається активний розвиток у більшості країн світу сфери послуг. Як показує практика, сфера послуг є однією із найважливіших складових сучасного світового господарства. В умовах глобалізації та розвитку конкурентного середовища інтенсивно розвивається сфера послуг.

Проглянувши щорічні трейд репорти Світової Організації Торгівлі можна виділити тенденцію постійного збільшення міжнародних торговельні потоків за останні три десятиліття. Це звісно не є новиною, але вражає саме швидкість приросту. Так наприклад згідно статистиці торгівлі послугами СОТ взятій з найактуальніших репортів, вартість світового експорту послуг збільшилась з 367 млрд. доларів в 2011 році до 4,17 трлн. доларів у 2016 році, або 8,2 відсотка на рік. Якщо розглядати в натуральному вираженні (враховуючи усі зміни цін і обмінних курсів), міжнародна торгівля показала понад чотири-кратне збільшення у період з 2011 до сьогодні[21].

Причини, що стимулюють швидке зростання світового ринку послуг, такі[9]:

- високий рівень життя, що підвищує попит на послуги;
- розвиток всіх видів транспорту, що стимулюють міжнародну мобільність, як підприємців, так і населення;
- нові форми зв'язку, що дозволяють замінити особисті контакти продавців і покупців;
- прискорився процес розширення і поглиблення міжнародного поділу праці, що веде до утворення нових видів діяльності, перш за все, в невиробничій сфері.

Сучасній світовій торгівлі послугами притаманні такі тенденції розвитку[11]:

- стабільні темпи економічного розвитку та зростання;
- підвищення ролі міжнародної торгівлі послугами в основі розвитку та формуванні світової економіки;
- зростання значення сфери послуг для світового господарства (частка надання послуг у зовнішній торгівлі є найбільш динамічною, оскільки значна кількість послуг є ринковим товаром та має великий попит, а також реєструється на рахунку операцій платіжного балансу країни в цілому);
- розвиток інтеграційних процесів на регіональному рівні.

Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами спричинені динамікою суспільного поділу праці та зростанням кількості зайнятих у цій сфері.

На сучасному етапі міжнародній торгівлі притаманні такі особливості розвитку:

- значне розширення обсягу світового обміну послугами;
- стала тенденція зростання цін на світовому ринку;
- зростання ролі розвинутих країн у міжнародній торгівлі;
- поглиблення нееквівалентного обміну;
- підвищення питомої ваги послуг у світовому товарообороті.

В результаті розвитку міжнародного обміну послугами відбуватиметься посилення спеціалізації, впровадження нових технологій, а як відомо, технологічний прогрес в галузі комунікацій дає постачальникам, які були раніше прив'язані до національних ринків, можливість діяти на міжнародній арені. Банки і страхові компанії, застосовують факсимільний зв'язок, електрону пошту, а це означає, що вони можуть діяти значно ефективніше. За допомогою сучасних інформаційних технологій архітектори, інженери можуть передавати свої проекти і наглядати за ходом будівництва з тисячокілометрової відстані. Відбудуватиметься підвищення зайнятості, соціально-економічні зміни, демографічні зміни, зростаючий достаток. В свою чергу участь країн у

міжнародній торгівлі послугами дозволить накопичувати капітал в економіку країни, що підсилить активізацію внутрішніх інвестицій, сприятиме розвитку інформаційних технологій, техніки, науки тощо. Розвиток сфери послуг сприятиме посиленню національних економік країн (збільшення обсягів зовнішньої торгівлі, посилення іміджу країни, розвиток національного ринку послуг, розвиток платіжного балансу держави та руху капіталу тощо).

Світовий ринок послуг на даний час є складною багаторівневою системою, яка продовжує розвиватися в умовах економічної глобалізації. Подальша перспектива розвитку цього ринку полягає у розвитку системи зовнішньоекономічних відносин між великими міжнародними об'єднаннями та організаціями. Інтеграційні процеси у світі впливають на створення загальних механізмів регулювання ринку послуг у світі, що призводить до активізації зовнішньоторговельних відносин між країнами, подальшого усунення бар'єрів для міжнародної торгівлі. Цей феномен можна пов'язати з дією наступних чинників. По-перше, революційні технологічні зміни в засобах зв'язку і на транспорті перетворили на товари цілий ряд так званих нефакторних послуг. Різке зниження транспортних витрат збільшило ступінь мобільності виробників і споживачів послуг, застосування нових засобів супутникового зв'язку і відеотехніки дало можливість взагалі відмовитися від особистого контакту продавця і покупця послуги. По-друге, прискорення. Теоретичні основи аналізу світового ринку послуг темпів технологічного прогресу в області телекомунікацій і інформатики призвело до появи нових форм торгівлі послугами. Йдеться про міжнародний комерційний обмін інформацією, у якому або бази даних стають об'єктом зовнішньої торгівлі, або фірма в такий спосіб підтримує контакт із своїми закордонними філіями. По-третє, технологічний прогрес дав змогу збільшити попит на ті види послуг, що раніше мали товарну форму. Це стосується фінансових послуг, послуг банків і страхових фірм. Застосування сучасних технологій у цій галузі дає

змогу значно розширити коло клієнтів фінансових закладів і збільшити спектр наданих ними послуг[13].

Для росту та розвитку світового ринку послуг необхідно[4]:

- Розширювати зв'язки між окремими країнами та групами країн;
- Збільшувати число ділових контрактів;
- Підвищувати життєвий рівень народів деяких країн;
- Покращувати транспортну та туристичну систему;
- Покращувати культурний обмін суспільства.

Ситуація на ринку послуг у майбутньому диктуватиме нові правила. Підприємства, що хочуть виділитися серед своїх конкурентів, повинні приймати радикальні рішення. Диференціація через переваги в іміджі, низьких коштах або високій якості надання послуг більш не буде вирішальною. Бути попереду означатиме постійно покращувати свій сервіс («continual improvement process») та бути інновативним. Так, розглянемо для прикладу мобільний додаток Google Maps, який уже ні для кого не є новинкою. Ще донедавна, подорожуючи закордон, турист купував карту або шукав інформаційне бюро, щоб дізнатись всю необхідну інформацію про маршрут та потрібні пункти призначення. Інтернет та програмне забезпечення надали нові можливості у реалізації цієї послуги. Тепер і у майбутньому люди все більше прагнутимуть мобільності та швидкодоступності у вирішенні їх проблем. Традиційні види послуг потребуватимуть інноваційного оновлення, аби забезпечити найкращу якість сервісу.

Аналіз змін, що виникають і прогнозуються на міжнародних ринках транспортних послуг, дозволяє зробити висновок про те, що найближчим часом потрібно чекати зростання вантажних і пасажирських перевезень, підвищення їх економічної ефективності. Вдосконалення матеріально-технічної бази і використання нових інформаційно-комунікаційних технологій, у свою чергу, також значно вплинуть на його економічні показники, підвищать

якість обслуговування і безпеку руху. Зрозуміло, що характер і темпи змін будуть різними в різних варіантах загально-економічного розвитку окремих регіонів та країн.

У сучасному світі набувають розвитку транспортні послуги, які надаються за короткий термін, тобто із швидким сервісом, а також за доступною ціною та відповідною якістю. Прикладом цього може бути те, що, наприклад, досить часто населення країн користується поїздами, автобусами чи літаками, які у свою чергу забезпечують досить швидкий сервіс, але не відрізняються доступністю, проте дедалі більшого розвитку на ринку сучасних транспортних послуг набувають послуги сервісу Bla Bla Car. Цей Інтернет-сервіс є доступним, оскільки можливо швидко та за досить дешеvu ціну дістатися місця призначення, і все це оформлюється мобільно та без черг.

Набуває поширення розвиток Інтернет-сервісів у сфері освіти, одним із найпоширеніших є E-Commerce, а саме E-learning, де без жодних труднощів можна вивчати будь-яку мову не виходячи з дому, а це у свою чергу дає змогу заощадити час та кошти[11].

Також при умовах глобалізації, різноманітні послуги надаються мобільно у Інтернет мережі, оскільки майже кожне підприємство створює мобільні додатки – app для різних цілей (переказ коштів, придбання товару, заняття спортом тощо)[11].

Світовий торговельний простір характеризується не лише безпрецедентними масштабами та динамікою, але й галузево-територіальною нерівномірністю, у регулятивному контексті очевидними є різноспрямовані тенденції: ринкова лібералізація міжнародних торговельних відносин універсального характеру і розвиток державного протекціонізму, різні засоби та інструменти якого використовують більшість країн світу залежно від глобальної кон'юнктури та реальних можливостей безпечного застосування. Фундаментальною основою системи регулювання зовнішньої торгівлі послугами держави є множинність економічних і адміністративних інструментів, адаптова-

них до вимог СОТ, що забезпечує певний розвиток міжнародного торговельного сектору.

В міжнародній торгівлі послугами збільшують експорт також для створення нових робочих місць. З метою захисту вітчизняного виробника держава може зменшувати частку імпорту в країні. Ефективність в зовнішній торгівлі (та й в економіці взагалі) є основним мірилом конкурентоспроможності. Країна не буде успішною, якщо витрати від торгівлі перевищуватимуть виручку. Для торговця важливим чинником є позитивне сальдо торгівлі, це так само як для виробника має велике значення чистий прибуток. Для держави важливим чинником є ефективність від зовнішньої торгівлі послугами (з позитивним або з негативним сальдо), оскільки від цього залежить обсяг та динаміка ВВП, платіжного балансу і надходження до бюджету [12].

Після набуття Україною членства у Світовій організації торгівлі багато сталося змін, а саме у розвитку її міжнародної торгівлі послугами. Відбулось зростання продуктивності праці за допомогою лібералізації торгівлі, тобто відбулось підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Дані зміни є тривалими та мають великий вплив на економіку країни .

Можемо також спостерігати покращення ефективності України у міжнародній торгівлі послугами (за індексом участі країн у міжнародній торгівлі). Якщо дивитись в рейтинг The Global Enabling Trade Index 2016, то Україна займає 95 місце із 183. За дослідженням фахівців Світового економічного форуму Україна покращила рівень адміністративного управління на кордонах (була на 116 місці, а стала на 100), рівень розвитку транспортної та комунікаційної інфраструктури (з 64 на 61 місця), однак доступ на внутрішній ринок порівняно до 2015 року погіршився (з 26 на 38 місце) [21].

Асоціація з ЄС має стати наступним позитивним фактором, що позитивно вплине на міжнародну торговельну діяльність України. 47% респондентів вважають Угоду про Асоціацію з ЄС як найкращий фактор (та найголовніший) позитивних змін в 2014-2015 роках [17]. Відкриття європейського

ринку послуг для українського ринку послуг означатиме посилення конкуренції з одного боку, та полегшення доступу на ринки країн членів ЄС, з іншого. В першу чергу це стосуватиметься тих сфер послуг, де Україна має конкурентні переваги надання послуг у сфері інформаційно комунікаційних технологій. Разом з тим, необхідно розуміти той факт, що економічні вигоди від зони асоціації прийдуть до України не відразу, оскільки економіка країни є ще досить недосконалою і потрібна багато над чим працювати.

Зовнішня торгівля послугами забезпечує значні надходження до державного бюджету України та є одним з пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності.

Український ринок послуг знаходиться на стадії розвитку. Пріоритетного значення набувають[16]:

- Інформаційно-комунікаційні послуги;
- Логістичні послуги;
- Фінансові послуги;
- Лізингові послуги;
- Туристичні послуги.

Саме за допомогою досягнення цілей та завдань щодо посилення участі України у міжнародній торгівлі послугами можна подолати депресивні тенденції в розвитку національної економіки України та отримати належного місця в світовому ринку.

Для подальшого розвитку ринку послуг в Україні, як і у світі, важливу роль відіграє саме розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, першочерговим є розвиток мобільної торгівлі, Інтернету, електронної торгівлі, адже саме ці види послуг сприяють подальшому розвитку інших видів послуг.

Велике значення для перспективного розвитку ринку послуг України грає туризм, оскільки, як відомо, саме туристичні послуги є першочерговими у високорозвинених країнах світу.

Слід відзначити деякі аспекти та тенденції розвитку міжнародної торгівлі туристичними послугами. Туризм, будучи сектором, який охоплює широкий спектр видів економічної діяльності, вважається однією з найбільших індустрій у світі, випереджаючи за деякими показниками інші великі галузі економіки. Розширенню туризму сприяють екологічні, політичні, соціально-демографічні, НТП й інші чинники. Останнім часом, неабияк впливають на структуру і напрям світових туристських потоків ТНК. Очікується, що протягом наступних 20 років масштаби міжнародного туризму збільшаться у три рази. Україна може перейняти досвід таких держав, як Грузія, яка активно розвиває туристичні послуги протягом останніх кілька років, та створила сприятливі умови для будівництва та розвитку інфраструктури на території країни, можна розвивати стратегічні напрямки в інтересах розвитку туристичної індустрії.

Щоб досягнути вищезазначені пріоритети розвитку міжнародної торгівлі України, потрібно:

- вдосконалення нормативної бази організаційного, технічного та іншого забезпечення експортної діяльності українських продуцентів;
- підтримка тісного співробітництва з індустріально розвиненими державами;
- забезпечення стабільного просування на світові ринки конкурентоспроможних послуг;
- залучення іноземних інвестицій, що можуть бути додатковим чинником економічного зростання України та підтримка експортного сектору.

Для розвитку сфери послуг в Україні необхідно залучати в цю сферу якомога більше іноземних інвестицій, це у свою чергу буде сприяти не лише надходженню капіталу, але й нових, технічно ефективних методів реалізації послуг, а це сприятиме підвищенню якості послуг, а також їх доступності. Важливим також є підвищення конкурентоспроможності вітчизняних послуг та зміцнення позицій України на міжнародному ринку послуг, а це можливо, зокрема, за умов покращення культури обслуговування.

Україна має великі перспективи в міжнародній торгівлі послугами, пріоритетом якого повинен бути активний розвиток експорту та покращення міжнародних торгівельних відносин між країнами. Виконання вищевказаних завдань дасть Україні гідне місце на світовому ринку та забезпечить здійснення поставлених інтеграційних намірів щодо міжнародної економіки.

Отже, в умовах глобалізації та розвитку конкурентного середовища інтенсивно розвивається сфера послуг, яка завдяки посиленню динамізації конкурентного середовища стає впливовим та головним чинником, від якого залежить підвищення конкурентоспроможності країн світу, зростання добробуту населення, підвищення економіки країни на світовому ринку. До пріоритетних напрямків розвитку глобальної торгівлі послугами можна віднести наступні:

- розвиток інтелектуальних послуг, а саме науково-технічний прогрес;
- інформаційний бум;
- зростання та підвищення кількості компанії, що надають послуги;
- пришвидшений розвиток видів транспорту;
- зростання частки нових видів послуг, зокрема страхових послуг, банківських, посередницьких тощо;
- ноу-хау, або нові наукові відкриття.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити ряд висновків:

1. Міжнародна торгівля послугами – це система грошово-товарних відносин між суб'єктами різних країн із приводу купівлі-продажу послуг. Її ще можна тлумачити як зв'язки країн задля вивезення (експорт) та ввезення (імпорт) послуг. За допомогою міжнародного обміну відбувається посилення спеціалізації, розширення масового виробництва, впровадження нових технологій, підвищення зайнятості.

2. В умовах глобалізації та динамізації світового ринку послуг відбувається активний розвиток у більшості країн світу сфери послуг, яка в свою чергу сприяє розвитку економіки, піднесенню добробуту населення, підвищення конкурентоспроможності країн світу тощо. Сфера послуг є однією із

найважливіших складових сучасного світового господарства. Так, у розвинутих країнах світу у структурі ВВП частка сфери послуг перевищує 70%. На світовому ринку послуг домінуючі позиції тримають такі країни: Великобританія, Німеччина, США, Франція, Бельгія, Італія, Японія. Структура торгівлі послугами, обсяги імпорту та експорту безперервно змінюються і цьому сприяють різні чинники, проте однією тенденцією, яка практично не міняється є те, що міжнародна торгівля послугами щорічно зростає та набуває великих масштабів. Світовий ринок послуг є одним із найпровідніших секторів світової економіки, який постійно динамічно зростає.

3. Міжнародна торгівля послугами на сучасному етапі є важливою сферою світової економіки, адже зростає її вплив на світовий економічний розвиток. Завдяки світовій торгівлі послугами зростають темпи розвитку економіки загалом.

4. Україна має великі перспективи в міжнародній торгівлі послугами, пріоритетом якого повинен бути активний розвиток експорту та покращення міжнародних торгівельних відносин між країнами. Держава має перспективу для розвитку багатьох секторів послуг, зокрема, туризм, інженерні та будівельні послуги, транспортні послуги (річковий, морський, авіаційний, автомобільний, космічний, залізничний) тощо. Нині Україна вибрала європейський вектор у зовнішній торгівлі послугами та її перспективними та основними партнерами у даній сфері є країни ЄС.

5. Проаналізувавши усю багатогранність міжнародної торгівлі послугами, глобальна торгівля послугами займає чільне місце у розвитку кожної держави. Завдяки міжнародній торгівлі послугами країни можуть розвивати декілька сфер діяльності, в яких вони добре спеціалізуються або імпортувати ті послуги, які вони самі не мають чи не виробляють або якість яких не порівнюється з іншими країнами. До пріоритетних напрямків розвитку глобальної торгівлі послугами можна віднести наступні: -розвиток інтелектуальних послуг, а саме науково-технічний прогрес; -інформаційний бум; -зростання та підвищення кількості компаній, що надають послуги; -

пришвидшений розвиток видів транспорту; -зростання частки нових видів послуг, зокрема страхових послуг, банківських, посередницьких тощо; -наука, або нові наукові відкриття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабанін О. Деякі проблеми розвитку зовнішньої торгівлі України // Зовнішня торгівля. – 2012. – №1. 14.
2. Біла О. Г., Боднарюк І. Л. Торговельна галузь споживчої кооперації в контексті тенденцій розвитку роздрібної торгівлі України / О. Г.Біла, І. Л.Боднарюк // Українська кооперація.- №2. – 2011: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/2009-2/content.htm>
3. Благодарний О.І. Контролінг зовнішньої торгівлі в ринкових умовах: Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. екон. наук. 08.06.11 / Донецьк. держ. ун-т. – Донецьк, 2011.
4. Бурменко, Т.Д. Світовий ринок послуг: фактори і особливості розвитку. / Т.Д. Бурменко. // Проблеми світової економіки. - 2013. - №6. - С. 15-22.

5. Бутко М., Мурашко М. Організаційні заходи розвитку зовнішньої торгівлі // Економіка України, № 7, 2013.
6. Генеральна угода з торгівлі послугами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_017. – Назва з екрану.
7. Економічний енциклопедичний словник. [Електронний ресурс]Режим доступу: <http://www.subject/economic/slovník>
8. Конференція ООН по торгівлі і розвитку. – [Електронний ресурс]- Режим доступу: www.un.org/ru/ga/unctad/
9. Лукьяненко Д., Колесов В., Колот А., Столярчук Я. и др. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование: [монография] / [Д. Лукьяненко, В. Колесов, А. Колот, Я. Столярчук и др.] ; под науч. ред. проф. Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. – К. : КНЭУ, 2013.– С. 466. 2
- 10.Офіційний сайт Державної служби статистики України - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 11.Петров О.І. Сучасні тенденції розвитку зовнішньої торгівлі у світі // Економіст. – 2014. – №9.
- 12.Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України N 960-ХІІ (960-12) від 16.04.91 зі змінами від 28.12.2014. – [Електронний ресурс]- Режим доступу: www.rada.gov.ua.
- 13.Руденко О.В.Теоретичні аспекти формування глобального ринку послуг / О.В. Руденко // Економіка та підприємництво : зб. наук. праць молодих учених та аспірантів МОН України ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана». – 2011. – Вип. 27. – С. 44–52.
14. Старостіна А., Проценко І. Основні фактори трансформації міжнародної торгівлі послугами в умовах динамізації конкурентного середовища / А.О. Олефір, В.В. Тіпанов. – К.: КНЕУ; Міжнародна економічна політика. – 2008. – No 1–2(8–9). – С. 179–221

15. Статистичні дані про обсяги зовнішньої торгівлі / [Електронний ресурс] - офіційний сайт Eurostat - Режим доступу:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
16. Сучасні тенденції та чинники розвитку зовнішньої торгівлі України / За ред. д.е.н. професора Київського національного торговельно-економічного університету Т.М. Мельника // Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.nbu.gov.ua/>
17. Т. Л. Вишинська, О. В. Генералов, І. М. Севрук., Сучасний стан зовнішньої торгівлі України: Scientific Journal «ScienceRise» — №3/3(8)2016— с.1-5;
18. Царицинський Ю. Товарообіг між Україною та іншими країнами світу // Економіст. – 2012. – №7.
19. Чуприна О.Б. Історія розвитку інтеграційних процесів в Європі та аналіз їх взаємозв'язку з процесами глобалізації / Зовнішня торгівля: право та економіка. - №1/2007. – с. 41-47.
20. Trade statistics / [Електронний ресурс] / Режим доступу:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
21. World trade statistics / [Електронний ресурс] / Режим доступу:
<http://www.wto.org>